

SATVERSMES TIESAS KOLĒĢIJA

Jura Alunāna iela 1, Rīga, LV-1010. Tālrunis: 67830735, 67210274. Fakss: 67830770. E-pasts:
tiesa@satv.tiesa.gov.lv

LĒMUMS

PAR ATTEIKŠANOS IEROSINĀT LIETU

Rīgā

2024. gada 18. martā

Satversmes tiesas 3. kolēģija šādā sastāvā: kolēģijas priekšsēdētājs
Gunārs Kušņš, tiesneses Anita Rodiņa un Jautrīte Briede,

kolēģijas sēdē izskatījusi Satversmes tiesā saņemto [..] (turpmāk – Pieteikuma
iesniedzēja) pieteikumu par lietas ierosināšanu (ieteikums Nr. 19/2024),

konstatēja:

1. Pieteikuma iesniedzēja lūdz Satversmes tiesu atzīt Iekšlietu ministrijas
sistēmas iestāžu un Ieslodzījuma vietu pārvaldes amatpersonu ar speciālajām dienesta
pakāpēm dienesta gaitas likuma (turpmāk – Dienesta gaitas likums) 12. panta pirmās
daļas 1. punktu un otro daļu (turpmāk – apstrīdētās normas) par neatbilstošu Latvijas
Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 95. pantam un spēkā neesošu no
[datums].

2. Dienesta gaitas likuma 12. panta pirmās daļas 1. punkts noteic, ka
amatpersonu citā prombūtnē esošas amatpersonas amatā vai citā vakantā amatā, ņemot
vērā attiecīgajam amatam noteiktās prasības, var pārcelt dienesta interesēs uz noteiktu
laiku, lai nodrošinātu efektīvu dienesta pienākumu izpildi. Savukārt minētā panta otrā

daļa paredz, ka šā panta pirmās daļas 2. un 5. punktā, kā arī 1.¹ un 1.² daļā minētajā gadījumā amatpersonu citā amatā var pārcelt tikai ar tās piekrišanu.

3. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 20. panta piektajai daļai, lemjot par to, vai uz saņemtā pieteikuma pamata lieta ir ierosināma, kolēģija izvērtē, vai:

- 1) lieta ir piekritīga Satversmes tiesai;
- 2) iesniedzējs ir tiesīgs iesniegt pieteikumu;
- 3) pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 18.–19.³ panta prasībām;
- 4) pieteikums nav iesniegts par jau izspriestu prasījumu;
- 5) pieteikumā ietvertais juridiskais pamatojums vai faktisko apstākļu izklāsts pēc būtības ir mainījies salīdzinājumā ar iepriekš iesniegto pieteikumu, par kuru lēmusi kolēģija.

4. Saskaņā ar Satversmes tiesas likuma 16. panta 1. punktu Satversmes tiesa izskata lietas par likumu atbilstību Satversmei. Pieteikumā ir apstrīdēta likuma normu satversmība, tādēļ pieteikumā ietvertais prasījums ir piekritīgs Satversmes tiesai.

5. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 17. panta pirmās daļas 11. punktam persona pieteikumu Satversmes tiesā var iesniegt tikai Satversmē noteikto pamattiesību aizskāruma gadījumā.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja bija Valsts policijas [..] iecirkņa Kriminālpolicijas nodaļas [..]. Ar Valsts policijas priekšnieka pavēli (turpmāk – Pavēle), pamatojoties uz Dienesta gaitas likuma 12. panta pirmās daļas 1. punktu, viņa uz noteiktu laiku tika pārcelta Valsts policijas [..] iecirkņa Kriminālpolicijas nodaļas [..] amatā. Atbilstoši Dienesta gaitas likuma 12. panta otrajai daļai Pieteikuma iesniedzējas pārcelšanai citā amatā nebija nepieciešama viņas piekrišana.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka viņas pārcelšana zemākā amatā bez viņas piekrišanas un bez disciplinārpārkāpuma konstatēšanas ir viņas cieņu pazemojoša. Tādējādi apstrīdētās normas pārkāpjot Satversmes 95. pantā ietverto cieņu pazemojošas izturēšanās aizliegumu.

Līdz ar to Pieteikuma iesniedzēja ir tiesīga iesniegt pieteikumu, ievērojot konstitucionālajai sūdzībai Satversmes tiesas likuma 18. un 19.² pantā noteiktās prasības.

6. Atbilstoši Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajai daļai persona var iesniegt konstitucionālo sūdzību Satversmes tiesai vienīgi gadījumā, ja tā ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem vai arī ja personai šādu iespēju nav.

No pieteikuma un tam pievienotajiem dokumentiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzēja ir izmantojusi visas iespējas aizstāvēt savas tiesības ar vispārējiem tiesību aizsardzības līdzekļiem. Proti, viņa Pavēli apstrīdēja Iekšlietu ministrijā, un Iekšlietu ministrijas lēmumu pārsūdzēja administratīvajā tiesā. Pirmās instances tiesa un apelācijas instances tiesa pieteikumu noraidīja. Ar Senāta [datums] rīcības sēdes lēmumu atteikts ierosināt kasācijas tiesvedību.

Satversmes tiesas likuma 19.² panta ceturtās daļas pirmais teikums nosaka: “Konstitucionālo sūdzību (ieteikumu) Satversmes tiesai var iesniegt sešu mēnešu laikā pēc pēdējās institūcijas nolēmuma spēkā stāšanās.”

Konkrētajā gadījumā termiņš konstitucionālās sūdzības iesniegšanai ir skaitāms no [datums], kad stājās spēkā Senāta rīcības sēdes lēmums. Pieteikums Satversmes tiesā saņemts 2024. gada 16. februārī. Tādējādi minētais termiņš ir ievērots.

Līdz ar to pieteikums atbilst Satversmes tiesas likuma 19.² panta otrajā daļā un ceturtās daļas pirmajā teikumā noteiktajām prasībām.

7. Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pieteikumā jānorāda juridiskais pamatojums. Juridiskais pamatojums Satversmes tiesas likuma izpratnē nozīmē juridisko argumentāciju, kurā pamatota apstrīdētās normas neatbilstība pieteikumā norādītajai augstāka juridiska spēka tiesību normai.

Pieteikuma iesniedzēja uzskata, ka apstrīdētās normas neatbilst Satversmes 95. pantam, jo tās pieļauj cilvēka cieņu pazemojošu attieksmi pret Valsts policijas amatpersonām, bez piekrišanas tās pārceļot zemākā amatā.

Satversmes tiesa Satversmes 95. pantu ir konkretizējusi kopsakarā ar Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija)

3. pantu, kas paredz, ka nevienu nedrīkst spīdzināt, nedz arī pakļaut cietsirdīgai vai pazemojošai attieksmei vai sodam. Eiropas Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka par pazemojošu atzīstama izturēšanās, kas apkauno vai nonicina indivīdu, ignorē viņa cilvēka cieņu vai nonicina to, vai izraisa baiļu, ciešanu vai mazvērtības sajūtu, kas spēj salauzt indivīda morālo un fizisko pretestību. Kritērija izpildei pietiek ar to, ka upuris tiek pazemots viņa paša acīs, pat ja ne citu acīs. Šīs attieksmes novērtējumā mazāk būtisks ir jautājums par faktiskām ciešanām, bet vairāk – jautājums par pazemojuma sajūtu. Tomēr būtiski, ka Konvencijas 3. pants jeb tajā ietvertais aizliegums neattiecas uz visiem sliktas izturēšanās (*ill-treatment*) gadījumiem. Proti, konkrēta situācija ietilpst 3. panta tvērumā tikai tad, ja ir sasniegusi minimālo smaguma pakāpi. Šīs pakāpes novērtējums ir relatīvs un atkarīgs no visiem lietas apstākļiem, piemēram, izturēšanās ilguma, izturēšanās ietekmes uz personas fizisko vai garīgo veselību, kā arī dažos gadījumos no cietušās personas dzimuma, vecuma un veselības stāvokļa. Lai noteiktu, vai ir sasniegta minētā smaguma pakāpe, var ņemt vērā arī citus faktorus, jo īpaši nolūku, kura dēļ slikta izturēšanās tika īstenota, kā arī tās pamatā esošo nodomu vai motivāciju, kontekstu, kurā izturēšanās tika īstenota, piemēram, paaugstinātas spriedzes un emociju atmosfēru, kā arī to, vai cietušais ir vai nav bijis neaizsargātā stāvoklī (*sal. sk. Satversmes tiesas 2022. gada 8. jūnija sprieduma lietā Nr. 2021-40-0103 7.2. punktu*).

Satversmes tiesa jau ir atzinusi, ka valsts dienests ir publiski tiesisks stāvoklis, kurā atrodas personas, kam uzticēta valsts uzdevumu pildīšana. Nodarbinātība valsts dienestā no privātajā sektorā veicamā darba atšķiras gan pēc tiesisko attiecību nodibināšanas juridiskajiem aspektiem, gan pēc veicamā darba mērķa, kas ir cieši saistīts ar valsts uzdevumu pildīšanu. Valsts dienestu pildošās amatpersonas atrodas īpašās attiecībās ar valsti, proti, šo personu tiesības ir ierobežotas, un tām tiek uzlikti īpaši pienākumi. Nosakot valsts dienesta attiecībās esošo personu tiesības un pienākumus, likumdevējam ir salīdzinoši lielāka rīcības brīvība nekā, piemēram, regulējot tiesiskās attiecības, kas dibinātas uz darba līguma pamata. Tomēr, reglamentējot tiesiskās attiecības valsts dienestā, likumdevējs ir tiesīgs noteikt tikai tādus pamattiesību ierobežojumus, kas dienesta attiecībās ir nepieciešami (*sk., piemēram, Satversmes tiesas 2021. gada 11. jūnija sprieduma lietā Nr. 2020-50-01 13. punktu*).

No administratīvo tiesu nolēmumiem izriet, ka Pieteikuma iesniedzējas pārcelšanas pamatā bija divi ar dienesta interesēm pamatoti mērķi, proti, atrisināt ilgstošu darbinieku konfliktsituāciju, kā arī stiprināt [..] iecirkņa Kriminālpolicijas nodaļas kapacitāti ar Pieteikuma iesniedzējas speciālajām zināšanām un pieredzi. Pārceļot Pieteikuma iesniedzēju citā amatā, viņai tika saglabāta iepriekšējā mēnešalga un dienesta pakāpe.

Pieteikumā ir citētas judikatūras un tiesību doktrīnas atziņas par cilvēka cieņu, kā arī vispārīgi norādīts, ka apstrīdētās normas pieļaujot jebkuru dienestā esošu pieredzējušu vadītāju pārcelt šim vadītājam tieši pakļautas amatpersonas amatā bez viņa piekrišanas un bez disciplinārpārkāpuma konstatēšanas, un tā esot uzskatāma par cilvēka cieņu pazemojošu rīcību. Tomēr pieteikumā nav ietverti juridiski argumenti par to, ka Pieteikuma iesniedzējas pārcelšana citā amatā atbilstoši apstrīdētajām normām sasniegtu tādu viņas izjustā pazemojuma smaguma pakāpi, lai tā ietilptu cieņu pazemojošas izturēšanās aizlieguma tvērumā. Proti, nav apsvērti konkrētās lietas apstākļi un konteksts, tostarp Valsts policijas amatpersonām noteiktie tiesību ierobežojumi un pienākumi dienesta interesēs, Pieteikuma iesniedzējas pārcelšanas iemesli un viņai saglabātā mēnešalga un dienesta pakāpe.

Līdz ar to pieteikums neatbilst Satversmes tiesas likuma 18. panta pirmās daļas 4. punkta prasībām.

Ņemot vērā konstatēto un pamatojoties uz Satversmes tiesas likuma 20. panta piektās daļas 3. punktu, Satversmes tiesas 3. kolēģija

nolēma:

atteikties ierosināt lietu pēc [..] pieteikuma (pieteikums Nr. 19/2024).

Lēmums nav pārsūdzams.

Kolēģijas priekšsēdētājs

Gunārs Kušīņš